

Sygn. akt V KK 184/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 czerwca 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Błaszczak (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Marek Pietruszyński

Protokolant Katarzyna Wępa

w sprawie skazanego **Z. S.**

skazanego z art. 286 § 1 k.k. i inne

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 3 czerwca 2020 r.

w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego, na korzyść,

od wyroku Sądu Rejonowego w P.

z dnia 5 września 2017 r., sygn. akt VIII K (...),

**uchyla wyrok w zaskarżonej części, tj. w zakresie rozstrzygnięcia
zawartego w pkt 3 dotyczącego obowiązku naprawienia szkody.**

UZASADNIENIE

Z. S. oskarżony został o to, że:

- w dniu 13 września 2012 r. w P. przy ul. G., działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej doprowadził C. S. A. do niekorzystnego rozporządzenia mieniem własnym w postaci pieniędzy w kwocie 6630 zł, w ten sposób, że zawierając

umowę pożyczki gotówkowej nr (...) przedłożył podrobione zaświadczenie o swoim zatrudnieniu i zarobkach w firmie M. z siedzibą w P., mając świadomość, że są to okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania pożyczki, wprowadzając tym samym pracownika banku w błąd co do okoliczności wskazanych w zaświadczeniu, możliwości i zamiaru wywiązania się z warunków zawartej umowy, działając na szkodę ww. banku, to jest o czyn z art. 286 § 1 k.k. w zb. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k.

Prokurator do aktu oskarżenia przeciwko Z. S. dołączył wniosek, w trybie art. 335 § 2 k.p.k., o wydanie wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy i wymierzenie mu kary:

1. na zasadzie art. 286 § 1 k.k., kary 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 2 lat próby.
2. na zasadzie art. 33 § 2 k.k. wymierzenie grzywny w wymiarze 50 stawek dziennych po 20 zł każda.
3. na zasadzie art. 46 § 1 k.k. nałożenie obowiązku naprawienia szkody w wymiarze 6630 zł.

Kara zaproponowana we wniosku dla oskarżonego Z. S. została z nim uzgodniona przez prokuratora w dniu 21 czerwca 2017 r., w trakcie przesłuchania w charakterze podejrzanego (k. 773).

Sąd Rejonowy w P. uwzględnił wniosek prokuratora w przedmiocie wydania wyroku skazującego bez przeprowadzenia rozprawy i wyrokiem z dnia 5 września 2017 r., sygn. akt VIII K (...), uznał oskarżonego Z. S. za winnego zarzuconego mu czynu, tj. przestępstwa z art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 297 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i za to na podstawie art. 286 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. i art. 33 § 2 k.k. wymierzył mu karę 6 miesięcy pozbawienia wolności i grzywnę w liczbie 50 stawek dziennych ustalając na podstawie art. 33 § 3 k.k. wysokość jednej stawki na 20 zł (pkt 1 wyroku).

W pkt 2 wyroku, na podstawie art. 69 § 1 i § 2 k.k. oraz art. 70 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. wykonanie wymierzonej oskarżonemu kary pozbawienia wolności warunkowo zawiesił na okres 2 lat tytułem próby.

W pkt 3 wyroku, na podstawie art. 46 § 1 k.k. w zw. z art. 4 § 1 k.k. orzekł wobec oskarżonego obowiązek naprawienia w całości szkody wyrządzonej przestępstwem przez zapłatę kwoty 6630 zł. na rzecz pokrzywdzonego C. S. A.

W pkt 4 wyroku, w oparciu o art. 627 k.p.k. i na podstawie art. 1, art. 2 ust. 1 pkt 2 i art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 1973 r. o opłatach w sprawach karnych (Dz. U. z 1973 r., Nr 27, poz. 152 ze zm.) zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa koszty sądowe w kwocie 490.00 zł i wymierzył mu opłatę w kwocie 320 zł.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez żadną ze stron i uprawomocnił się w dniu 13 września 2017 r. (k. 818).

Od tego wyroku kasację złożył Prokurator Generalny. Zaskarżył rozstrzygnięcie na korzyść Z. S. w zakresie orzeczenia zawartego w pkt. 3, tj. nałożenia obowiązku naprawienia szkody. Zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 343 § 3 i § 7 k.p.k. w zw. z art. 335 § 2 k.p.k. polegające na uwzględnieniu wadliwego wniosku prokuratora o skazanie Z. S. bez przeprowadzenia rozprawy, w następstwie czego doszło do rażącego naruszenia przepisu prawa procesowego - tj. art. 415 § 5 k.p.k., w brzmieniu obowiązującym do dnia 30 czerwca 2015 r., poprzez orzeczenie obowiązku naprawienia szkody na rzecz pokrzywdzonego C. S. A. w kwocie 6630 zł pomimo tego, że o roszczeniu wynikającym z popełnionego przez skazanego przestępstwa na szkodę wskazanego pokrzywdzonego Sąd Rejonowy w P. orzekł już wcześniej nakazem zapłaty z dnia 29 kwietnia 2015 r., w sprawie sygn. akt V Nc (...), który uprawomocnił się w dniu 9 czerwca 2015 r.

W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie wyroku w zaskarżonej części.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest oczywiście zasadna, co pozwalało na jej uwzględnienie na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zaskarżone orzeczenie w zakresie objętym skargą kasacyjną jest wadliwe, gdyż wydane zostało z rażącym naruszeniem przepisów prawa karnego procesowego, wskazanych w zarzucie kasacji.

Na wstępie przypomnieć należy, że zawarte w art. 343 § 1 k.p.k. sformułowanie „uwzględniając wniosek”, w powiązaniu z unormowaniami zawartymi w art. 343 § 6 i § 7 k.p.k. oznacza dla sądu orzekającego obowiązek rozstrzygnięcia zgodnie z treścią wniosku sporządzonego przez oskarżyciela publicznego, w trybie art. 335 § 1 k.p.k., a będącego wynikiem stosownego porozumienia z oskarżonym w zakresie kary i środków karnych. Ponadto uwzględnienie wniosku, określonego w art. 335 § 1 k.p.k. wymaga spełnienia łącznie wszystkich, wskazanych w tym przepisie przesłanek, a więc także stwierdzenia, iż okoliczności popełnienia przestępstwa nie budzą wątpliwości, a wnioskowana kara, środki karne lub probacyjne, są zgodne z przepisami prawa.

Biorąc powyższe pod uwagę oraz odnosząc to do realiów przedmiotowej sprawy, stwierdzić należy, że Sąd Rejonowy w P. , uwzględniając wniosek prokuratora, złożony w trybie art. 335 k.p.k., na mocy art. 46 § 1 k.k. zobowiązał oskarżonego Z. S. do naprawienia szkody w całości poprzez uiszczenie na rzecz pokrzywdzonego C. S.A. kwoty 6630 zł, w sytuacji, gdy Sąd Rejonowy w P. nakazem zapłaty z dnia 29 kwietnia 2015 r., w sprawie sygn. V Nc (...), zobowiązał Z. S. do zapłaty na rzecz powoda C. S.A. kwoty 10233,55 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego NBP w stosunku rocznym liczonymi od kwoty 8745,07 zł od dnia 20 marca 2014 r. do dnia zapłaty, w związku z niewykonaniem umowy pożyczki gotówkowej udzielonej na podstawie umowy gotówkowej nr (...) Nakaz ten uprawomocnił się w dniu 9 czerwca 2015 r. (por. załączone akta Sądu Rejonowego w P. , o sygn. V Nc (...)). Nakaz ten dotyczy roszczenia tożsamego pod względem podmiotowym i przedmiotowym z roszczeniem stanowiącym przedmiot rozpoznania w zaskarżonym wyroku.

Z treści przepisu art. 415 § 5 k.p.k. (obecnie art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k.) jasno wynika, że obowiązku naprawienia szkody nie orzeka się, jeżeli roszczenie

wynikające z popełnienia przestępstwa jest przedmiotem innego postępowania albo o roszczeniu tym prawomocnie orzeczono. Dodać należy, że przepis ten z mocy ustawy nowelizującej z dnia 20 lutego 2015 r. (Ustawa o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. z 2015 r., poz. 396) uległ zmianie, co wiązało się z uchyceniem przepisów dotyczących instytucji powództwa cywilnego. Unormowanie to wykluczało więc możliwość orzeczenia wobec oskarżonego Z. S. , na podstawie art. 46 § 1 k.k., obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem.

Klauzula antykumulacyjna dotyczy każdego wynikającego z ustawy przypadku prawnokarnego obowiązku naprawienia szkody, i to bez względu na podstawę prawną takiego orzeczenia. Istotą tego rozwiązania jest także ochrona oskarżonego przed koniecznością obrony za pomocą wielu powództw przeciwegzekucyjnych. Zakaz kumulacji zabezpieczać ma przed możliwością wzbogacenia się pokrzywdzonego, przeciwdziałać obciążeniom oskarżonego, które wystąpiłoby w wypadku podwójnego egzekwowania obowiązków kompensacyjnych (zob. szerzej na ten temat: T. Razowski, Zakres podmiotowy klauzuli antykumulacyjnej, Prok. i Pr. 2011, nr 3, s. 9; R. Stefanicki, Klauzula antykumulacyjna. Wybrane problemy związane z jej stosowaniem, Prok. i Pr. 2019, nr 4, s. 114-115).

Tytuł taki stanowi także orzeczenie wydane na podstawie art. 46 § 1 k.k. (por. zachowujące aktualność wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 28 listopada 2012 r., III KK 321/12, LEX nr 1231567; z dnia 26 lutego 2014 r., III KK 429/13, LEX nr 1446451, z dnia 2 kwietnia 2015 r., IV KK 414/14, Prok. i Pr. 2015, nr 7 – 8, poz. 7). Sąd Najwyższy nadto podnosi, że dla zastosowania przewidzianej w art. 415 § 5 zd. 2 k.p.k. (obecnie art. 415 § 1 zd. 2 k.p.k. – przyp. SN) reguły nie ma znaczenia, czy roszczenie, o którym wcześniej orzeczono w postępowaniu cywilnym, zostało wyegzekwowane, czy też egzekucja okazała się nieskuteczna, ponieważ określona w tym przepisie klauzula antykumulacyjna wyłączenia takiego nie przewiduje (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 2011 r., III KK 270/11, LEX nr 1055028).

W realiach przedmiotowej sprawy doszło więc do wydania wyroku wbrew wskazanemu imperatywnemu unormowaniu, a więc orzeczenia o obowiązku

naprawienia szkody, w sytuacji gdy taka możliwość była prawnie wykluczona (pkt. 3 zaskarżonego wyroku). Nie budzi bowiem wątpliwości, że roszczenie na rzecz C. S.A., o którym orzeczono nakazem zapłaty Sądu Rejonowego w P., było tożsame ze szkodą, której obowiązek naprawienia został orzeczony w postępowaniu Sądu Rejonowego w P. o sygn. akt VIII K (...).

Nie ulega wątpliwości, że nałożenie wbrew unormowaniu art. 415 k.p.k., na oskarżonego Z. S. , na podstawie art. 46 § 1 k.k., obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej przestępstwem, ma w realiach sprawy istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, albowiem w przypadku niewykonania tego obowiązku może skutkować, a to wobec treści art. 75 § 2 k.k., zarządzeniem wykonania warunkowo zawieszanej kary pozbawienia wolności (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2014 r., V KK 333/14, LEX nr 1567491).

W tej sytuacji, wobec stwierdzenia rażącego naruszenia przepisu art. 415 § 5 k.p.k., oraz oczywistego wpływu tego uchybienia na treść zaskarżonego wyroku, należało uchylić wyrok w zaskarżonej części, tj. odnośnie zobowiązania Z. S. do naprawienia szkody (pkt. 3 wyroku). Zbędne było w tym wypadku wydanie orzeczenia następczego. W orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje bowiem pogląd, że art. 537 k.p.k. nie zawiera pełnego katalogu możliwych rozstrzygnięć sądu kasacyjnego (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 1999 r., III KKN 323/97, OSNKW 1999, z. 9 -10. poz. 61, czy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 listopada 2005 r., IV KK 267/05, LEX nr 164288), dlatego też prawnie dopuszczalne jest tu także ograniczenie się Sądu Najwyższego do uchylenia wadliwego rozstrzygnięcia bez wydawania orzeczenia następczego (zob. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 września 2001 r., III KKN 168/01, OSNKW 2000, z. 11 – 12, poz. 97). Sytuacja zaistniała w niniejszej sprawie wskazuje właśnie na taką możliwość i potrzebę.

Kierując się przedstawionymi motywami Sąd Najwyższy orzekł jak w części dyspozytywnej wyroku.